

О.М. ПЕТРУК*(Житомирський державний технологічний університет, м. Житомир, Україна)***І.О. ГРИГОРУК***(Житомирський державний технологічний університет, м. Житомир, Україна)*

Оцінка інвестиційно-кредитного потенціалу підприємств АПК

Залучення кредитних інвестицій в аграрний сектор є важливою умовою розвитку підприємств АПК. В процесі активізації інвестиційно-кредитної діяльності банків сільськогосподарські підприємства повинні мати характеристики привабливого об'єкту для інвестицій. Метою статті є оцінка сучасного стану майнового забезпечення підприємств АПК з метою визначення їх кредитно-інвестиційного потенціалу. Проаналізовано показники основної діяльності сільськогосподарських підприємств, наявність стабільного джерела погашення отриманих кредитів та належного їх забезпечення. Встановлено тенденції щодо погашення прострочених кредитів, наданих в сільське господарство. Також оцінено стан майна сільськогосподарських підприємств та розраховано обсяги кредитних інвестицій, які можна залучити під його заставу. Встановлено, що аграрний бізнес перебуває на стадії розвитку та розширення. Зокрема, про це свідчать стійкі тенденції зростання показників обсягів продукції та прибутку. Виявлено зв'язок між зростанням обсягів кредитування та відповідним зростанням обсягів продукції та прибутку, що дає можливість стверджувати про потребу в кредитних інвестиціях для розвитку та наявність стабільного джерела їх повернення.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, платоспроможність, кредити, основні засоби, кредитні ресурси, застава земель сільськогосподарського призначення.

А.М. ПЕТРУК*(Житомирський державний технологічний університет, г. Житомир, Україна)***І.А. ГРИГОРУК***(Житомирський державний технологічний університет, г. Житомир, Україна)*

Оценка инвестиционно-кредитного потенциала предприятий АПК

Привлечение кредитных инвестиций в аграрный сектор является важным условием развития предприятий АПК. В процессе активизации инвестиционно-кредитной деятельности банков сельскохозяйственные предприятия должны иметь характеристики привлекательного объекта для инвестиций. Целью статьи является оценка современного состояния имущественного обеспечения предприятий АПК с целью определения их кредитно-инвестиционного потенциала. Проанализированы показатели основной деятельности сельскохозяйственных предприятий, наличие стабильного источника погашения полученных кредитов и надлежащего обеспечения. Установлено тенденции относительно погашения просроченных кредитов, предоставленных сельскохозяйственным предприятиям. Также оценено состояние имущества сельскохозяйственных предприятий и рассчитаны объемы кредитных инвестиций, которые можно использовать под его залог. Установлено, что аграрный бизнес находится на стадии развития и расширения. В частности, об этом свидетельствуют устойчивые тенденции роста показателей объемов продукции и прибыли. Выявлена связь между ростом объемов кредитования и соответствующим ростом объемов продукции и прибыли, что дает возможность утверждать о необходимости кредитных инвестиций для развития и наличие стабильного источника их возврата.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, платежеспособность, кредиты, основные средства, кредитные ресурсы, залог земель сельскохозяйственного назначения.

Evaluation of Investment and Crediting Capacity of Agricultural Sector Enterprises

Involvement of credit investments in agriculture is essential for the development of agricultural enterprises. During activation of investment and crediting activities of banks, the agricultural enterprises must have characteristics of attractive objects for investment. The purpose of the article is to assess the current state of the property providing agricultural enterprises to determine their credit and investment potential. Concluded the analysis of the main activity indicators of agricultural enterprises, availability of a stable source of repayment of loans and their proper maintenance. Established trends in repayment of overdue loans in agriculture sector. Also reviewed the property conditions of agricultural companies and the estimated amount of credit investments that can be raised under its bail. Established that the agricultural business is under development and expansion. In particular, steady growth trend indicators of production volume and profit evidence it. The relation between the growth in crediting and the corresponding increase in production and income is being defined, which makes it possible to assert the need for crediting investments for development and availability of stable source of return.

Keywords: agricultural enterprises, solvency, credits, fixed assets, credit resources, mortgage of agricultural land.

Постановка проблеми. При отриманні банківського кредиту оцінка кредитного потенціалу підприємства має велике значення як для кредитора, так і для позичальника, адже у випадку виникнення труднощів із погашенням кредиту у кредитора можуть виникнути проблеми з ліквідністю, а у позичальника – із платоспроможністю та фінансовою стійкістю, що може призвести навіть до банкрутства. Підприємства аграрного сектору економіки характеризуються високим рівнем ризику основної діяльності, який нерідко спричиняє значні коливання грошових надходжень за обсягами та часовими періодами. Орієнтуючись на кредитні джерела фінансування, за умов нестабільності грошових надходжень, суб'єктам аграрного бізнесу необхідно надати додаткові гарантії повернення коштів: у вигляді поруки, гарантії, застави тощо. Комерційні банки беруть в заставу найбільш ліквідні активи, які легко реалізувати та покрити заборгованість. Оцінка кредитного потенціалу підприємств АПК дозволить зробити висновки про наявність в них придатного для застави майна, а також про стабільність доходів, які є джерелом погашення заборгованості за отриманими кредитами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні питання кредитування підприємств АПК досліджували у своїх працях такі видатні вітчизняні вчені як В. Амбросов, В. Борисова, О. Гудзь, М. Дем'яненко, С. Кваша, П. Лайко, Ю. Лупенко, М. Малік, О. Непочатенко, А. Чупіс та ін. Потенційні можливості та об'єми кредитування сільськогосподарських підприємств під заставу земель сільськогосподарського призначення оцінив В.М. Жук [5]. Багато уваги науковці приділяють питанням удосконалення оцінки кредитоспро-

можності сільськогосподарських підприємств, однак методика оцінки кредитоспроможності набуває актуальності у ході кредитного процесу, а не на етапі стимулювання розширення обсягів кредитування. Тому першочерговими завданнями є оцінка кредитного потенціалу сільськогосподарських підприємств та оцінка забезпеченості відповідними фінансовими ресурсами банківських установ.

Метою статті є оцінка сучасного стану майнового забезпечення підприємств АПК з метою визначення їх кредитно-інвестиційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Питання стимулювання та розширення обсягів кредитування аграрного сектору гостро постають перед науковцями та державними управліннями вже багато років. Зарубіжний досвід кредитування сільського господарства демонструє потужну державну підтримку розвитку кредитування сільського господарства. Проте сучасний стан справ в державі значно обмежує можливості бюджетного фінансування чи підтримки сільгоспвиробників.

Однак потреба у кредитних ресурсах суб'єктів аграрного сектору щорічно зростає. Про це свідчать попередні дослідження, зокрема, оцінивши кредитну ємність сільського господарства у 2012 році, було встановлено, що сільськогосподарські підприємства відчувають дефіцит як короткострокових, так і довгострокових кредитних ресурсів, причому непокритий дефіцит довгострокових кредитних ресурсів складає 91 % від розрахованої потреби, а короткострокових – 84 % від розрахованої потреби [4, с. 244-245].

Постає питання: наскільки приваблива галузь сільського господарства для потенційних кредиторів і які переваги вони отримують інвестуючи в аграрний

сектор економіки. Обираючи об'єкт для інвестування, кредитора, в першу чергу, буде цікавити наявність у позичальника відповідного забезпечення та стабільного джерела погашення кредиту і нарахованих відсотків.

Основними показниками, які свідчать про гарний фінансовий стан є нарощення обсягів виробництва та чистого прибутку. Як видно з таблиці 1, підприємства АПК демонструють стійку тенденцію зростання як обсягів виробництва, так і чистого прибутку. Варто

зазначити, що обсяги продукції сільського господарства з 2008 р. по 2012 р. збільшились на 106 060 млн. грн. (на 70 %), а обсяги чистого прибутку сільськогосподарських підприємств – на 21 216,5 млн. грн. (на 369 %) відповідно. Такі тенденції свідчать про високу рентабельність основної діяльності сільськогосподарських підприємств та наявність у них стабільного джерела погашення отриманих кредитних ресурсів.

Таблиця 1

Параметри, що визначають особливості розвитку сільськогосподарських підприємств [7, 9, 10]

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Обсяг продукції сільського господарства, млн. грн.	152 210	154 202	189 405	253 569	258 270
Кредити в с/г, мисливство та лісове господарство, млн. грн.	28 812	26 026	26 545	34 143	36 488
Чистий прибуток підприємств галузі сільського господарства (млн. грн.)	5744,3	7576,4	17253,6	25267,0	26960,8
Процентні ставки за кредитами в сільське господарство	21,2	22,4	21,7	15,5	17,6
Процентні ставки за кредитами по економіці в цілому	18,4	17,6	15,8	13,2	14,8

Важливим для кредитора є також такий параметр, як вартість кредитних ресурсів. Проаналізувавши розмір процентних ставок за 2008-2012 рр. (табл. 1), встановлено, що відсоткові ставки за кредитами в агросектор перевищували відсоткові ставки за кредитами по економіці в цілому на 2-5 %, найбільша різниця спостерігалась у 2010 році (5,9 %). Більші ставки за кредитами сприяють отриманню більшого доходу кредитором, що теж характеризує підприємства АПК, як привабливий об'єкт для кредитних інвестицій.

Позитивні тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств демонструє також рис. 1, зокрема простежується цікава взаємозалежність: із збільшенням обсягів наданих кредитів в сільське господарство, мисливство та лісове господарство, – збільшуються обсяги продукції та чистий прибуток підприємств галузі сільського господарства.

Виявлені тенденції є свідченням як достатнього рівня платоспроможності підприємств АПК, так і значного потенціалу для розширення виробництва при додатковому кредитному фінансуванні.

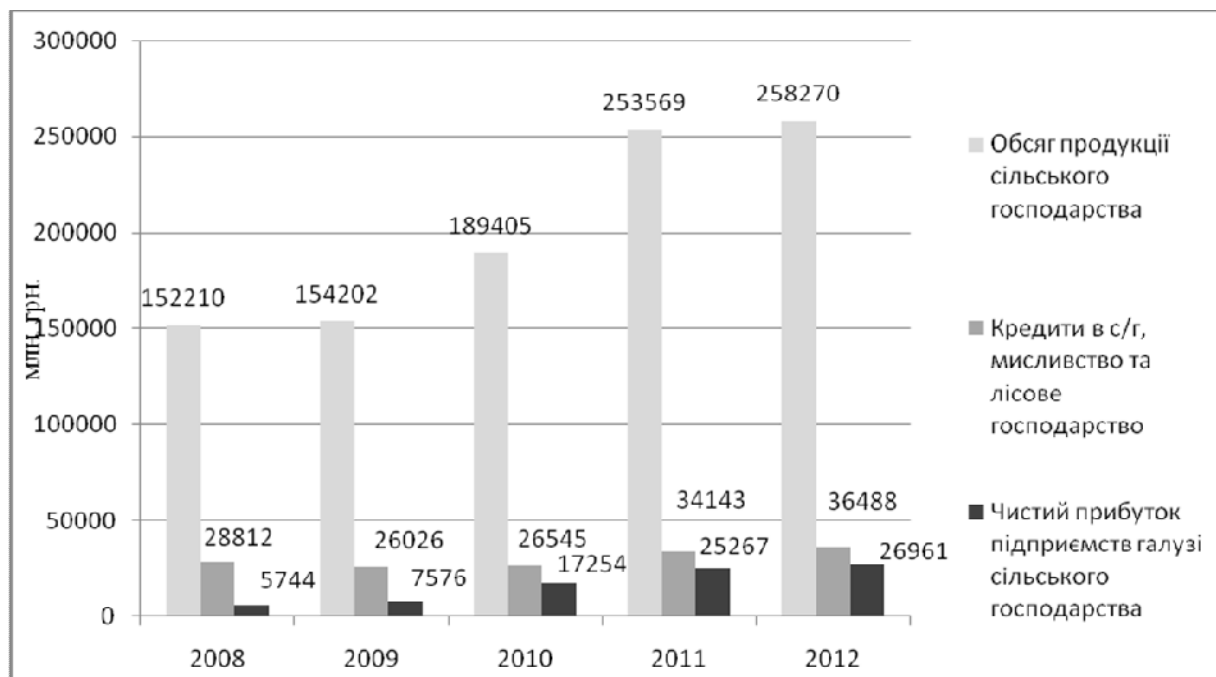

Рис. 1. Аналіз динаміки показників обсягів продукції сільського господарства, кредитів наданих у сільське господарство та чистого прибутку сільськогосподарських підприємств [7, 9, 10]

Фінанси та оподаткування

Як позитивну слід також відмітити тенденцію до скорочення обсягів прострочених кредитів, наданих в сільське господарство, мисливство та лісове господарство (табл. 2). Зокрема, обсяг прострочених

кредитів у сільське господарство протягом 2012 року скоротився на 2 %, а протягом 2009-2012 рр. – на 23 %.

Таблиця 2

Аналіз динаміки прострочених кредитів, наданих в сільське господарство, мисливство та лісове господарство [7]

Показники	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	Відхилення					
					2010/2009		2011/2010		2012/2011	
	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Прострочені кредити в с/г, мисливство та лісове господарство	3 182	3 330	2 512	2 462	148	5	-818	- 25	-50	- 2
у тому числі за строками:										
до 1 р.	1 342	1 105	614	574	-237	- 18	-491	- 44	-40	- 7
від 1 до 5 років	1 755	2 143	1 820	1 156	388	22	-323	- 15	-664	- 36
більше 5 років	85	82	77	732	- 3	- 4	-5	- 6	655	851

Скорочення обсягів прострочених кредитів у сільське господарство спостерігається й у розрізі строків погашення. Так, протягом 2012 року обсяг прострочених кредитів у сільське господарство до 1 року скоротився на 7 %, а від 1 до 5 років – на 36 %. Нарощення обсягів прострочених кредитів в сільське господарство строком понад 5 років спостерігалось тільки у 2012 році, які в попередніх періодах показували стійку тенденцію до скорочення, зокрема у 2010 році – на 4 %, а у 2011 році – на 6 %. В цілому, скорочення обсягів прострочених кредитів, наданих у сільське господарство слід розцінювати як позитивне явище, особливо, зважаючи на щорічне збільшення обсягів кредитування, які протягом 2009-2012 років збільшились на 30 %.

Таким чином, виявлені тенденції свідчать про задовільну кредитоспроможність сільськогосподарських підприємств та їх привабливість як потенційних об'єктів для кредитного інвестування. Однак, варто зазначити, що більшість підприємств АПК характеризуються сезонним характером виробництва (тобто нестабільністю та нерівномірністю грошових надходжень) та високим ризиком основної діяльності. Тому, щоб мати гарантії повернення коштів, потенційного кредитора буде цікавити також належне забезпечення кредиту. Аналіз майнового стану підприємств АПК, дозволить не тільки виявити майно, яке може бути надане в заставу, але й розрахувати обсяги кредитних ресурсів, які можна додатково залучити в аграрний сектор економіки.

В якості застави при отриманні кредиту підприємства АПК можуть надати право вимоги коштів з депозитного рахунку (якщо такий рахунок відкрито), товари в обороті та переробці, основні засоби чи об'єкти нерухомості. Однак, в умовах обмеженості фінансових ресурсів, невелика кількість підприємств мають можливість їх заощаджувати на депозитних рахунках. Товари в обороті та переробці можуть бути заставлені у випадку невеликої суми кредиту на короткий термін, крім того товари в

обороті характеризуються значно нижчим рівнем ліквідності.

Необоротні активи можуть бути прийняті в заставу як за короткостроковими, так і за довгостроковими кредитами. Зважаючи на структуру необоротних активів підприємств АПК, варто окремо оцінити перспективи залучення кредитних коштів під заставу основних засобів та під заставу об'єктів нерухомості.

У ході розрахунку можливого обсягу залучення кредитних ресурсів в аграрний сектор під заставу основних засобів, варто враховувати такі фактори як вартість, ліквідність основних засобів, їх знос та проведена раніше дооцінка. Що стосується ліквідності основних засобів у сільському господарстві, то варто зазначити, що вони характеризуються високою вартістю та специфічністю використання.

Дослідження сучасного стану ринку сільськогосподарської техніки показують, що велику частку ринку займає техніка, завезена з вторинного ринку Європи, яка морально застаріла і не придатна для реалізації програми інноваційного розвитку аграрного сектору. Крім того, така техніка досить швидко потребує ввезення запасних частин для її ремонту і підтримання в робочому стані. А оскільки значна частина техніки з вторинного ринку вже знята з серійного виробництва, то запасні частини для її ремонту в 3–5 разів дорожчі, ніж для техніки, виробництво якої продовжується [3, с. 105]. Таким чином, ліквідність техніки, завезеної з вторинного ринку Європи є на порядок нижчою навіть від вітчизняної, морально застарілої техніки. З позиції комерційного банку, розглядаючи перспективи взяття такої техніки в заставу, на нашу думку, її необхідно відносити до групи з найнижчим рівнем ліквідності.

Проаналізуємо основні показники, що характеризують стан основних засобів сільськогосподарських підприємств (табл. 3). Як видно з таблиці 3 майже протягом усього аналізованого періоду вартість основних засобів сільськогосподарських підприємств

зростала і у 2012 році склала 118 036 млн. грн., що на 23 % більше ніж у 2008 році. Однак одночасно збільшувалась і сума нарахованої амортизації, яка протягом аналогічного періоду зросла на 58 % до

9 456 млн. грн. Темпи приросту суми нарахованої амортизації перевищують темпи приросту основних засобів, що свідчить про повільне оновлення складу основних засобів.

Таблиця 3

Показники, що характеризують стан основних засобів сільськогосподарських підприємств [1, 2]

Показники	роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Вартість основних засобів, млн. грн.	95880	103187	113388	97757	118036
Вартість введених в дію нових основних засобів, млн. грн.	10385	7376	8191	2360	15180
Вартість ліквідованих основних засобів, млн. грн.	1855	967	1027	472	1246
Залишкова вартість основних засобів, млн. грн.	52107	62345	67110	64461	80074
Амортизація (знос) основних засобів, млн. грн.	5976	5788	6392	6452	9456
Ступінь зносу основних засобів, %	45,7	39,6	40,8	32,6	34,6

Досить нестійкі тенденції демонструють динаміка вартості введених в дію нових основних засобів та динаміка вартості ліквідованих основних засобів сільськогосподарських підприємств. Зокрема, у 2012 році вартість введених в дію основних засобів склала 15 180 млн. грн., а ліквідовано основних засобів на суму 1 246 млн. грн.. Найнижчі показники оновлення і ліквідації основних засобів сільськогосподарських підприємств спостерігаються у 2011 р.: вартість введених в дію основних засобів склала 2 360 млн. грн., а ліквідованих – 472 млн. грн. Проте, протягом

усього аналізованого періоду вартість введених в дію основних засобів перевищувала вартість ліквідованих.

Однак така тенденція не завжди свідчить про збільшення кількості основних засобів у власності сільськогосподарських підприємств. Зокрема, найбільшу питому вагу в структурі основних засобів підприємств АПК займають трактори та зернозбиральні комбайни, а їх кількість протягом 2008-2013 рр. зменшилась на 31 000 та на 9 000 одиниць відповідно (рис. 2).

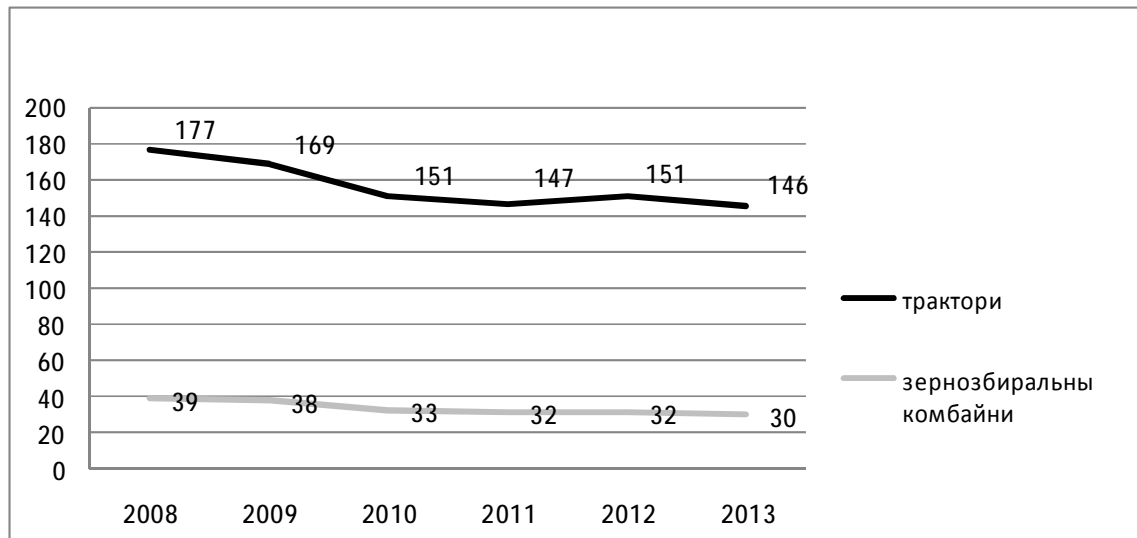

Рис. 2. Парк тракторів і зернозбиральних комбайнів сільськогосподарських підприємств (тис. од.) [11]

Збільшення вартості введених в дію основних засобів при одночасному зменшенні їх кількості свідчить про підвищення цін на основні засоби. Зростання цін на основні засоби може бути обумовлене як придбанням нової дорожчої техніки, так і девальвацією національної валюти, оскільки більшість основних засобів підприємства АПК закупаються закордоном в іноземній валюті.

Також варто зазначити, що вартість основних засобів може зростати також за рахунок проведених капітальних ремонтів та за рахунок дооцінки наявної

техніки (повністю замортизованої) з метою подальшої її експлуатації. Проте, такі методи збільшення вартості основних засобів не роблять їх більш якісними та ліквідними з позиції потенційної застави.

Для розрахунку обсягів кредитних інвестицій, які можна додатково залучити у сільське господарство під заставу основних засобів варто врахувати коефіцієнт індексації основних засобів та розрахувати їх реальну вартість без проведених дооцінок (табл. 4).

**Розрахунок обсягів кредитних інвестицій, які можна залучити у сільське господарство
під заставу основних засобів**

Залишкова вартість основних засобів у 2012 році, млн. грн.	Коефіцієнт індексації (переоцінки) основних засобів у 2012 році	Реальна вартість основних засобів у 2012 році, млн. грн.	Обсяг кредиту від вартості заставлених основних засобів, млн. грн.	
			50 %	60 %
80 074	102,2	78 350	39 175	47 010

Виходячи з проведених розрахунків, варто зазначити, що надавши в заставу основні засоби підприємства сільського господарства можуть залучити 39-47 млрд. грн. кредитних ресурсів. Законодавчих обмежень щодо відчуження основних засобів сільськогосподарських підприємств, наданих у заставу, немає. Однак мають місце перешкоди, пов'язані з якістю потенційної застави: основні засоби сільськогосподарських підприємств фізично та морально застарілі та потребують високовартісного обслуговування, що робить їх низьколіквідними та непривабливими для кредитора у якості застави.

Перспективним напрямом залучення кредитних інвестицій в аграрний сектор економіки є іпотечне кредитування. Кредитування під заставу нерухомості має ряд переваг, зокрема земля не втрачає цінність, не

може стати морально застарілою, не може бути знищена чи пошкоджена.

На даний час у власності та користуванні сільськогосподарських підприємств знаходиться значна площа сільськогосподарських угідь (табл. 5). Варто зазначити, що протягом 1990-2012 років значно змінилась структура власності земель сільськогосподарського призначення. Зокрема, у 1990 році державним підприємствам належало 9 927,4 тис. га сільськогосподарських угідь (26 %), решта 28 778,0 тис. га (74 %) були у власності приватних підприємств. У 2012 році у власності державних підприємств залишилось всього 5 % сільськогосподарських угідь (963,1 тис. га), решта 95 % (19 702,4 тис. га) була у власності недержавних підприємств.

Таблиця 5

**Площа сільськогосподарських угідь у власності і користуванні підприємств АПК
(на кінець року тис. га) [10]**

Підприємства	1990	2009	2010	2011	2012
Сільськогосподарські підприємства	38 705,4	20 864,4	20 589,6	20 499,3	20 665,5
У тому числі:					
Державні	9 927,4	1 048,0	1 022,0	1 010,3	963,1
недержавні	28 778,0	19 816,4	19 567,6	19 489,0	19 702,4

Зважаючи на обмежені можливості державної фінансової підтримки сільгоспвиробників, земля в їх розпорядженні може стати джерелом залучення кредитних інвестицій. Зокрема, зважаючи на структуру сільськогосподарських угідь у власності підприємств АПК та їх нормативну грошову оцінку у 2012 році розраховано обсяг кредитних ресурсів, які можна додатково залучити під заставу земель сільськогосподарського призначення (табл. 6).

З таблиці 6 видно, що надавши в заставу землі сільськогосподарського призначення, підприємства АПК можуть додатково залучити від 206 млрд. грн. до 247 млрд. грн. кредитних інвестицій. Таким чином, обсяги кредитних інвестицій, які можна залучити під заставу землі в 5 разів перевищують обсяги кредитних інвестицій, які можна залучити під заставу основних засобів (табл. 4, 6).

Однак на заваді іпотечному кредитуванню сільгоспвиробників стають законодавчі обмеження, зокрема діє заборона на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення до 1 січня 2016 року. Таке обмеження блокує розвиток повноцінного земельного ринку, формування ринкової вартості землі та заставу сільськогосподарських угідь.

На сьогодні достатньо врегульованим на законодавчому рівні є питання застави права оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Розроблена законодавча база на належному рівні захищає права орендодавця, орендаря та кредитора.

Право оренди земельної ділянки може бути надане в заставу орендарем за згодою орендодавця. Чинним законодавством визначено, що заставодержателем земельних ділянок сільськогосподарського призначення та прав на них (оренди, емфітевзису) можуть бути лише комерційні банки.

Проте практика кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення не набула значного поширення. До причин, що уповільнюють процес поширення такого виду застави, можна віднести наступні: дефіцит довгострокових фінансових ресурсів комерційних банків; складність реалізації права оренди після звернення стягнення; недостатня обізнаність орендодавців з питаннями застави права оренди та їх недовіра до таких операцій.

Розрахунок обсягу кредитних ресурсів, які можуть залучити підприємства АПК під заставу земель сільськогосподарського призначення [8, 10]

Види с.-г. угідь	Структура с.-г. угідь підприємств АПК у 2012 р.	Площа с.-г. угідь підприємств АПК у 2012 р. (тис.га)	Нормативна грошова оцінка с.-г. угідь у 2012 р. (грн.за га)*	Вартість с.-г. угідь підприємств АПК (млрд.грн.)	Обсяг кредиту від вартості заставлених угідь (млрд. грн.)	
					50 %	60 %
рілля та перелоги	93,9	19404,90	20635,02	400,420	200,210	240,252
багаторічні насадження	0,9	185,98	39555,61	7,357	3,678	4,414
сіножаті	1,9	392,64	4898,4	1,923	0,962	1,154
пасовища	3,3	681,98	3789,3	2,584	1,292	1,550
Всього	100	20665,5	x	412,284	206,142	247,37

* середня по Україні

Висновки. Таким чином, дослідивши інвестиційно-кредитний потенціал підприємств АПК, встановлено, що аграрний бізнес перебуває на стадії розвитку та розширення. Зокрема, про це свідчать стійкі тенденції зростання показників обсягів продукції та прибутку. У ході дослідження виявлено зв'язок між зростанням обсягів кредитування та відповідним зростанням обсягів продукції та прибутку, що дає можливість стверджувати про потребу в кредитних інвестиціях для розвитку та наявність стабільного джерела їх повернення. Як привабливу сферу для кредитного інвестування, аграрний сектор характеризують тенденції зменшення обсягів прострочених кредитів, наданих в сільське господарство, а також вищі відсоткові ставки у порівнянні з іншими галузями економіки. Проте, зважаючи на високий ризик основної діяльності та сезонний характер виробництва для залучення кредитних інвестицій сільськогосподарські підприємства мають надати відповідне забезпечення. У ході аналізу сучасного стану майна підприємств АПК, яке можна використати в якості застави, встановлено, що основні засоби сільськогосподарських підприємств є морально та фізично застарілими, потребують значних витрат на ремонт, тому розцінюються кредиторами як низько ліквідна застава. Значні переваги у якості застави мають землі сільськогосподарського призначення, оскільки земля не втрачає цінність, не може стати морально застарілою, не може бути знищена чи пошкоджена. Проведені розрахунки показують, що надавши в заставу основні засоби підприємства АПК можуть додатково залучити 39-47 млрд. грн., а надавши в заставу сільськогосподарські угіддя – 206-247 млрд. грн. кредитних інвестицій. Таким чином, зважаючи на задовільні показники діяльності та фінансового стану, а також на наявність належного забезпечення повернення коштів, підприємства аграрного сектору економіки можна віднести до привабливих об'єктів кредитних інвестицій. Проте для поживлення кредитування аграрного бізнесу банками необхідно провести ряд заходів, пов'язаних з: юридичним врегулюванням застави земель сільськогосподарського призначення; формуванням повноцінного земельного ринку; удосконаленням

оцінки вартості землі; розробкою методики та організації рефінансування іпотечних кредитів підприємств АПК.

4 Список використаних джерел

1. Баланс основних засобів України за 2011 р. / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Баланс основних засобів України за 2012 р. / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. *Витвицька О.Д.* Розвиток ринку сільськогосподарської техніки / О.Д. Витвицька, М.С. Дашенко, С.М. Дашенко // Економіка АПК. – 2010. - № 10. – С. 103-108.
4. *Григорук І.О.* Сучасний стан та проблеми фінансового забезпечення підприємств АПК / І.О. Григорук // Вісник ЖДТУ. – 2014. - № 2 (68). – С. 240-247.
5. *Жук В.М.* Пріоритетність обліково-фінансової складової у залученні земель сільськогосподарського призначення до економічного обороту / В.М. Жук // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки / Редколегія: Калетнік Г.М. (головний редактор) та інші. – Вінниця: ВНАУ, 2012. – Випуск 1(56). – С.37-47.
6. Основні засоби України за 2000–2010 рр.: статистичний збірник // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf>.
8. Оцінка земель сільськогосподарського призначення // Державне агентство земельних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://land.gov.ua/hroshova-otsinka-zemel/otsinka-zemel-s-h-pryznachennia.html>.
9. Сільське господарство України 2011 рік: статистичний збірник // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
10. Сільське господарство України 2012 рік: статистичний збірник // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Україна у цифрах у 2013 році // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.